

А.І. Сухоставець

кандидат економічних наук,

доцент кафедри економіки

Сумський національний аграрний університет

ШЛЯХИ ПОКРАЩЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ РЕГІОНІВ

Стаття присвячена висвітленню проблемних питань щодо покращення інвестиційної привабливості регіонів на прикладі Сумської області та впливу даних процесів на ефективність роботи підприємств та соціально-економічний розвиток. Визначено основні проблеми покращення інвестиційного середовища та накреслено шляхи вдосконалення за рахунок створення інвестиційного сайту Сумської області. Наведено практичний приклад впровадження проекту та розрахунок його ефективності.

Ключові слова: інвестиції, регіональний розвиток, інвестиційний сайт, інвестиційний клімат.

Сухоставец А.И. ПУТИ ПОВЫШЕНИЯ ИНВЕСТИЦИОННОЙ ПРИВЛЕКАТЕЛЬНОСТИ РЕГИОНОВ

Статья посвящена рассмотрению проблемных вопросов относительно улучшения инвестиционной привлекательности регионов на примере Сумской области, влиянию этих процессов на эффективность работы предприятий и социально-экономическое развитие. Определены основные проблемы улучшения инвестиционной среды и обозначены пути усовершенствования за счёт создания инвестиционного сайта Сумской области. Приведен практический пример внедрения проекта и расчёт его эффективности.

Ключевые слова: инвестиции, региональное развитие, инвестиционный сайт, инвестиционный климат

Suhostavets A.I. THE WAYS TO IMPROVE THE REGION'S INVESTMENT ATTRACTIVENESS

The article is considers the problematic issues concerning the improvement of the investment attractiveness of the regions by the example of the Sumy region and the impact of these processes on enterprise performance and socio-economic development. The basic problem of improving the investment environment and the marked improvement of the way by creating an investment site Sumy region. An example of practical implementation of the project and the calculation of its effectiveness.

Key worlds: investment, regional development, investment site, investment climate.

Постановка проблеми. Регіональний розвиток повинен забезпечувати системний та комплексний підхід з метою ефективного використання наявного потенціалу для подолання проблем, які перешкоджають розвитку окремих територій. На інвестиційний клімат впливають багато факторів серед яких можна назвати: положення регіону, історичні зв'язки, розвинена транспортна мережа, сировинний та виробничий потенціал, високий освітній рівень і підприємницька активність населення, наявність привабливих виробництв та багато інших. Тому, на нашу думку, особливої уваги сьогодні потребують менш розвинені промислово регіони північного сходу України з метою уникнення диспропорцій в соціально-економічному розвитку територій та їх стабільне інвестиційне забезпечення. До таких регіонів належить Сумська область, яка відіграє вагомую роль у формуванні ресурсного потенціалу регіону і країни в цілому, а тому потребує особливої уваги до особливостей формування та використання трудових, фінансових, соціальних, економічних, демографічних та культурних ресурсів.

Незважаючи на певні позитивні зрушення щодо збільшення частки інвестицій в регіональну економіку Північного Сходу України їх недостатньо, тому нагальними залишається питання підвищення інвестиційної привабливості.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз проблем розвитку та інвестиційної привабливості регіонів відображено в роботах Б. Данилишина,

В.Гаврилюка, П.Гайдуцького, М.Жука, Л.Зайцевої, М.Долішнього, О.Малютіна, Н.Марченка, А.Пересади, С.Покропивного, Н.Серьогіна, А.Слівака, М.Хвастика та інших науковців, які зробили значний внесок у формування державної регіональної інвестиційної політики. Світовий досвід підвищення інвестиційної привабливості досліджували такі вчені як: Т.Стеценко, А.Даниленко, І.Вахович, С.Шосталь, Л.Борщ, О.Кириленко, Б.Малиняк, М.Карлін, Н.Шевченко, С.Мацюра, В.Федоренко, А.Гойко, О.Василенко, К.Фісун, К.Шара, К.Маркевич.

Але сучасна економіка та світова фінансова криза вимагають постійних змін щодо підходів в покращенні інвестиційної привабливості регіонів, тому ці питання постійно залишаються актуальними.

Мета статті. Метою статті є дослідження формування інвестиційної привабливості регіонів та розробка дієвих заходів щодо методів покращення інвестиційного клімату в Україні.

Виклад основного матеріалу досліджень. На сьогодні перед місцевою владою стоять питання покращення інвестиційної привабливості регіонів, які можна вирішити шляхом формування ефективних механізмів взаємодії влади, підприємців, інвесторів та громадськості. Держава створила необхідну нормативну базу для залучення інвестицій. В Україні на сьогодні основними нормативними актами, які регулюють процес інвестування на державному та регіональному рівнях є Закон України «Про інвестиційну діяльність»[1], Закон України «Про режим іноземного інвестування»[2], Закон України «Про стимулювання інвестиційної діяльності у пріоритетних галузях економіки з метою створення нових робочих місць»[3], Концепція державної цільової економічної програми розвитку інвестиційної діяльності на 2011-2015 роки[4], регіональні програми розвитку окремих областей та районів.

З метою забезпечення сприятливого та стабільного інвестиційного режиму держава встановлює державні гарантії захисту інвестицій, що передбачають створення системи правових норм, спрямованих на захист інвестицій та не

стосуються питань фінансово-господарської діяльності учасників інвестиційної діяльності і сплати ними податків та зборів [5].

Інвестиційна привабливість – це якісна та кількісна характеристики внутрішнього та зовнішнього середовищ об'єкта можливого інвестування [6]. Її покращення, завдання яке постійно стоїть перед економікою держава, а її активність змінюється в залежності від внутрішніх та зовнішніх умов.

Реалізація довгострокової стратегії соціально-економічного розвитку регіону вимагає нарощування інвестиційних ресурсів, поліпшення структури інвестиційних джерел і оптимізації напрямків їх використання відповідно до пріоритетів економічного зростання [7].

Для покращення інвестиційної привабливості регіону на нашу думку є доцільним створення на регіональному рівні інвестиційного сайту. Він виступає як каталізатор для інвестиційних проектів, є базою знань щодо можливостей регіону, його конкретних переваг і створюються з метою організації роботи з інвесторами на місцях. Для його створення необхідно широке залучення громади до розвитку свого населеного пункту, збільшення ролі органів місцевого самоврядування у соціально-економічному розвитку територій.

Розглянемо, що дасть створення такого сайту для Сумської області. Для Сумщини основою економіки є промисловість, яка являється важливою сферою зайнятості населення та бюджетоутворюючою галуззю і сільське господарство. Сьогодні промисловість Сумської області – це багатогалузевий комплекс, який об'єднує близько 270 великих та середніх підприємств та забезпечує роботою 77,5 тис. осіб або 29% зайнятих у економіці області.

Чверть загального обсягу реалізованої продукції галузі відповідає вимогам інноваційної економіки. Щорічно підприємства машинобудування упроваджують у середньому по 45 нових технологічних процесів, десятки найменувань нових видів продукції. В основний капітал інвестується близько 100 млн. грн. Крім того, на 12 машинобудівних підприємствах працює іноземний капітал, загальна вартість якого оцінюється в 72,3 млн. дол. США.

Аграрний сектор області теж має значний потенціал для розвитку і є однією з провідних галузей економіки регіону. Сільське господарство Сумщини спеціалізується в рослинництві - на вирощуванні зернових і технічних культур, у тваринництві – на виробництві молока та м'яса великої рогатої худоби і свиней. Загальна площа сільськогосподарських угідь області складає понад 1,7 млн. га, з якої понад 1,2 млн. га – рілля. В агропромисловому комплексі області функціонує 378 сільськогосподарських підприємств різних форм власності та господарювання, 739 фермерських господарств, понад 150 тис. особистих селянських господарств. У галузі працює 21,6 тис. чоловік.

Важливість проблеми залучення інвестицій в регіон підтверджується також її розглядом в Стратегії регіонального розвитку Сумської області на період до 2020 року[8].

Інвестиційний сайт - це візитна картка регіону, на якому показана презентація області як виробничого, наукового, транспортного, культурного і освітнього регіону України, це потужний інструмент для розвитку бізнесу, залучення інвесторів та бізнес-партнерів в інноваційні та інвестиційні проекти з високою продуктивністю і доданою вартістю, а також створення привабливого інвестиційного клімату. Основна мета - сформувати позитивний імідж регіону на загальноукраїнському та міжнародному рівнях, залучити кошти іноземних та вітчизняних інвесторів для інвестиційного та інноваційного розвитку підприємств, а також об'єднання і уніфікації інформації про всі наявні інвестиційні можливості області для встановлення швидкого та ефективного контакту з інвестором.

Стратегічною метою його створення знайти, зацікавити і забезпечити для інвесторів необхідні і рівні умови для роботи і побудувати між усіма учасниками інвестиційного процесу відносин довіри і партнерства.

Підготовку до впровадження проекту створення сайту можна поділити на декілька етапів:

- підписання угоди про партнерство з чітко визначеними ролями та обов'язками кожного партнера в рамках проекту;

- детальне планування впровадження проекту з визначенням ролі кожного партнера в окремих діях, необхідних ресурсів, термінів та строків;
- встановлення системи внутрішньої комунікації з партнерами та співробітниками, системи обліку та звітності, в тому числі збору та зберігання підтверджуючих документів;
- створення системи моніторингу включно з планом моніторингу;
- складання плану комунікації із громадськістю;
- реалізація проекту та проведення моніторингу досягнення результатів проекту.

Структура інвестиційного сайту може бути наступна:

- законодавчі документи та нормативно-правові акти, які стосуються інвестицій, залучення іноземних інвестицій та питань поліпшення інвестиційного клімату України;
- інформація про проведення форумів, конференцій, зустрічей керівництва з представниками ділових кіл закордонних партнерів та підписані угоди для поліпшення інвестиційного клімату та інвестиційної інфраструктури регіону, проведені заходи щодо інвестування в область, а також інші новини, які стосуються інвестування;
- загальна інфраструктура регіону;
- інвестиційні проекти та пропозиції, земельні ділянки, а також об'єкти незавершеного будівництва;
- інвестиційна карта регіону з детальною інформацією по кожному району області;
- необхідні контактні відомості з питань іноземних інвестицій, зовнішньоекономічної політики та економіки регіону.

У ході реалізації проекту буде забезпечено: створення позитивного іміджу регіону стосовно інвестиційного клімату та економічного потенціалу; створення інвестиційного паспорту регіону, каталогу інвестиційних пропозицій підприємств; розширення і зміцнення коопераційних зв'язків між

підприємствами регіону та підприємствами інших регіонів України; забезпечення координації та моніторингу за діяльністю місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування щодо співпраці з інвесторами; розширення міжнародних двосторонніх зв'язків між підприємствами регіону та закордонними інвесторами; надання та розповсюдження інформації щодо інвестиційної привабливості регіону; реалізація Національних проектів на території регіону; стимулювання процесу впровадження інвестиційних пропозицій в аграрному секторі; залучення інвесторів до реалізації інвестиційних проектів інноваційної спрямованості; забезпечення представництва на інвестиційних презентаціях та форумах кращих інвестиційних проектів підприємств і організацій регіону; поліпшене і своєчасне інформування інвесторів щодо інвестиційних пропозицій підприємств регіону; створення сприятливих умов для залучення інвестицій в райони та міста регіону.

Реалізація такого проекту на регіональному рівні забезпечить:

- зростання загального обсягу іноземних інвестицій в економіку регіону;
- зростання позитивного інвестиційного іміджу регіону;
- налагодження нових ділових контактів з потенційними інвесторами;
- зростання обсягів виробництва продукції;
- створення умов для сталого розвитку регіону, підвищення рівня життя населення, подолання безробіття;
- підвищення обізнаності міжнародної економічної спільноти стосовно інвестиційного потенціалу регіону;
- виконання соціальних програм;
- підвищення випуску експортно-орієнтованої продукції.

Реалізація проекту створення сайту виявиться економічним поштовхом для розвитку механізмів соціально-економічної самодостатності місцевої територіальної громади (регіону) завдяки налагодженню нових ділових контактів з потенційними інвесторами, зростання обсягів виробництва

продукції, діяльність за проектом також позитивно позначиться на формуванні й розвитку джерел надходжень до місцевого бюджету завдяки підвищенню рівня ділової активності (таблиця 1).

Таблиця 1

Результати реалізації проекту по створенню інвестиційного сайту

Показники успішності проекту	Значення показників станом на початок проекту 2014 рік	Значення показників станом на завершення року					
		2015 рік	2016 рік	2017 рік	2018 рік	2019 рік	2020 рік
Капітальні інвестиції у Сумську область, млн. грн.	2705,0	2772,6	2840,2	2975,5	3064,75	3141,36	3235,60
Безробітне населення, тис. осіб (за методологією МОП) у віці 15-70 років працездатного віку, тис. осіб	50,6	50,6	49,8	48,7	48,2	47,7	47,4
Покращення інвестиційного клімату, індекс	1,0	1,01	1,05	1,08	1,10	1,12	1,15

Джерела: Власні розрахунки

Можна говорити про вплив даного проекту на розвиток місцевих інститутів, зокрема комунальної інфраструктури, місцевого підприємництва, громадських організацій. За результатами проекту передбачається розвиток місцевих консалтингових організацій для вирішення питань місцевого значення а власниками інтелектуальних продуктів, одержаних за результатами проекту - підприємці, органи місцевої влади, інвестори, наукові установи.

Висновки. Підсумовуючи результати дослідження варто відзначити, що при формуванні заходів з залучення інвестицій велика увага приділяється механізмам та їх інституціональному регулюванню, яке у кожному регіоні має свої особливості. Використання можливостей регіональних програм підтримки та розвитку відіграє важливу роль у реалізації запланованих заходів. Створення інвестиційного сайту регіону сприятиме поширенню інформації про інвестиційний потенціал, а також забезпечить інвесторам легкий та швидкий доступ до потрібних даних. Окрім цього, електронна інвестиційна карта дозволить зацікавленим сторонам оглянути інвестиційні об'єкти (земельні ділянки, нерухомість та ін.) на території області у зручний час, перебуваючи в

будь-якій точці світу.

Бібліографічний список:

1. Про інвестиційну діяльність. Закон України від 18 вересня 1991 року N 1560-XII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1560-12>
2. Про режим іноземного інвестування. Закон України від 19 березня 1996 року № 93/96-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/93/96-вр>
3. Про стимулювання інвестиційної діяльності у пріоритетних галузях економіки з метою створення нових робочих місць. Закон України від 06.09.2012 р. № 5205 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua>.
4. Концепція державної цільової економічної програми розвитку інвестиційної діяльності на 2011-2015 роки [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/>
5. Борщ Л. М. Інвестиції в Україні: стан, проблеми і перспективи/ Л. М. Борщ– [2-е вид., стер.]. – К. : Тов-во „Знання”, КОО, 2003. – 318 с.
6. Гребеникова Е. Состояние инвестиционной деятельности в Украине и возможности ее активизации / Е. Гребеникова // Економіка. Фінанси. Право. – 2003. – № 2. – С. 14–18.
7. Макаренко М. В. Оцінка інвестиційної привабливості регіону [Електронний ресурс] / М. В. Макаренко. – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/znpgvzdia/2011_46/pdf/VISNIK_182.pdf
8. Стратегія регіонального розвитку Сумської області на період до 2020 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://decentralization.unian.ua/1060361-proekti-strategiji-regionalnogo-rozvitku-sumskoj-oblasti-na-period-do-2020-roku.html>. – Назва з екрану.